Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2013

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD | **PESEL**

Miejsce na naklejkę z kodem

EGZAMIN MATURALNY Z GEOGRAFII

POZIOM ROZSZERZONY

MAJ 2014

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 20 stron (zadania 1 – 34) oraz barwną mapę. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Podczas egzaminu możesz korzystać z linijki, lupy i kalkulatora.
7. Barwną mapę możesz oderwać, ale po zakończeniu pracy włóż ją do arkusza egzaminacyjnego.
8. Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Czas pracy: 150 minut

Liczba punktów do uzyskania: 60

MGE-R1_1P-142

Zadania od 1. do 7. wykonaj na podstawie barwnej mapy fragmentu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej.

Zadanie 1. *(1 pkt)*

Na zdjęciu przedstawiono Dolinę Będkowską i skałę nazywaną Sokolicą (A3).

Na podstawie: www.old.wielka-wies.pl

Podaj kierunek geograficzny, w którym skierowano obiektyw aparatu fotograficznego podczas wykonywania zdjęcia.

.....

Zadanie 2. *(1 pkt)*

Na północny zachód od Doliny Będkowskiej znajduje się forma terenu mająca postać otworu wydrążonego przez wodę powierzchniową zanikającą pod powierzchnią ziemi.

Odczytaj z mapy i podaj nazwę własną tej formy oraz oznaczenie pola mapy, w którym ta forma występuje.

Nazwa formy .....

Pole mapy .....

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 3. *(2 pkt)*

Na barwnej mapie przedstawiono trzy doliny.

Uzupełnij tabelę nazwami dolin, do których odnoszą się podane opisy.

Opis	Nazwa
Dolna część doliny wyróżniająca się walorami przyrodniczymi została objęta szczególną ochroną przyrody.	
W płaskim dnie doliny znajduje się kilka stawów rybnych.	
Kręta dolina, która w górnym odcinku kończy się wąwozem.	
Wylot doliny jest położony w przysiółku Łączki Kobylańskie u podnóża Kobylskich Gór.	

Zadanie 4. *(2 pkt)*

Wymień trzy przyrodnicze cechy tej części Doliny Będkowskiej, w której płynie potok Będkówka.

1. .....

2. .....

3. .....

Zadanie 5. *(1 pkt)*

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Przedstawione na mapie liczne formy skalne występujące na zboczach Doliny Kobylańskiej są zbudowane ze skał

A. magmowych głębinowych.

B. magmowych wylewnych.

C. osadowych okruchowych.

D. osadowych organicznych.

Zadanie 6. *(2 pkt)*

Przedstaw podobieństwa i różnice w środowisku przyrodniczym oraz w zagospodarowaniu Doliny Będkowskiej i Doliny Kobylańskiej.

Podobieństwo:

przyrodnicze .....

w zagospodarowaniu .....

Różnica:

przyrodnicza .....

w zagospodarowaniu .....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	Maks. liczba pkt	1	1	2	2	1	2
	Uzyskana liczba pkt						

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 7. *(2 pkt)*

W dniu 22 czerwca zmierzono w jednym z miejsc przedstawionych na mapie wysokość Słońca w momencie górowania. Zmierzona wysokość wyniosła 63°15'.

Oblicz szerokość geograficzną miejsca, w którym dokonano pomiaru. Przyjmij wartość deklinacji Słońca 23°26'. Zapisz obliczenia, a następnie wybierz położenie miejsca pomiaru wśród podanych poniżej, podkreślając poprawne dokończenie zdania.

Obliczenia

Pomiaru wysokości Słońca w momencie górowania dokonano

A. w punkcie widokowym na szczycie góry Grodzisko (C1/2).

B. na parkingu w Będkowicach (B3).

C. na skrzyżowaniu dróg asfaltowych w miejscowości Bębło (C2/3).

D. obok dworu z końca XVIII wieku w Bolechowicach (D5).

Zadanie 8. *(2 pkt)*

Porównaj granit i bazalt według podanych kryteriów.

Pochodzenie .....

.....

Struktura skały .....

.....

Zawartość krzemionki .....

.....

Zadanie 9. *(1 pkt)*

Założono, że wymienione poniżej formy polodowcowe powstały w wyniku działalności lądolodu w Polsce podczas tego samego zlodowacenia.

A. morena czołowa

B. sandr

C. morena denna

D. pradolina

Wpisz do schematu litery, którymi oznaczono podane formy. Uwzględnij kolejność położenia od północy ku południowi.

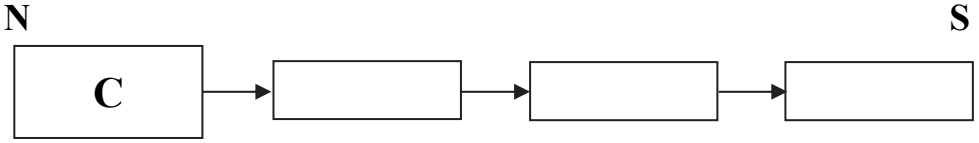

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 10. *(2 pkt)*

Na mapie literami od A do D oznaczono wybrane obszary, na których występują formy polodowcowe.

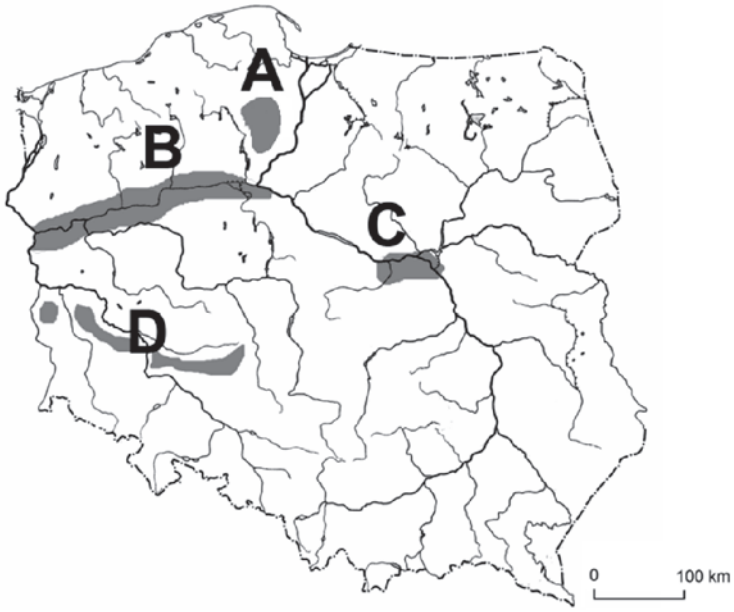

Na podstawie: *Atlas geograficzny Polski*, Warszawa 2003.

Do każdej z wymienionych w tabeli form polodowcowych przyporządkuj region geograficzny, dla którego ta forma jest charakterystyczna, oraz literę oznaczającą ten region na mapie. Nazwy regionów wybierz spośród podanych.

Wał Trzebnicki Równina Tucholska Kotlina Warszawska

Forma polodowcowa	**Nazwa regionu geograficznego**	**Obszar występowania formy** (wpisz literę)
morena czołowa	.....	.....
sandr	.....	.....

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**7.**	**8.**	**9.**	**10.**
	Maks. liczba pkt	**2**	**2**	**1**	**2**
	Uzyskana liczba pkt				

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 11. *(2 pkt)*

Na schemacie przedstawiono ogólną cyrkulację atmosfery. Literami od A do F oznaczono wybrane strefy szerokości geograficznych.

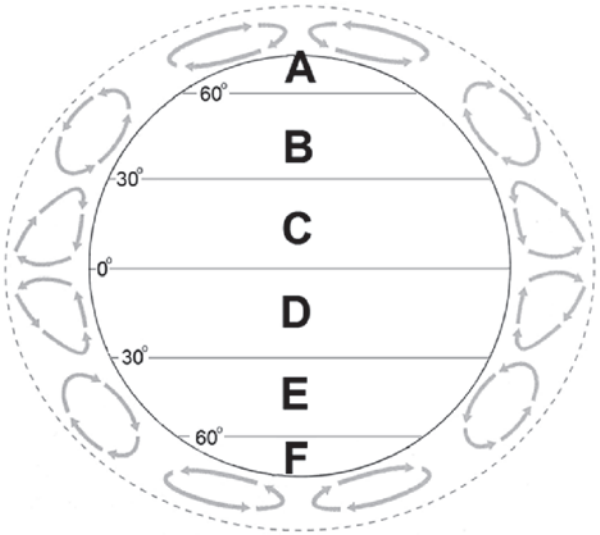

Na podstawie: P. Czubla, E. Papińska, *Geografia fizyczna*, Warszawa 2003.

a) Podaj litery wskazujące strefy szerokości geograficznych, w których dominują:

- pasaty ....., ...
- wiatry zachodnie ....., ...

b) Wyjaśnij, jak powstają okołobiegunowe wyże baryczne.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 12. *(2 pkt)*

Jednym z przejawów procesu wietrzenia mechanicznego jest krystalizacja soli w szczelinach skalnych. Krystalizując, sole zwiększają objętość, rozszerzają szczeliny i powodują rozpad skał.

a) Zaznacz nazwę klimatu, w którym istnieją najdogodniejsze warunki do opisanego procesu krystalizacji soli w szczelinach skał.

A. subpolarny

B. umiarkowany morski

C. zwrotnikowy suchy

D. równikowy wilgotny

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

b) Zaznacz czynnik, który przyczynia się do krystalizacji soli w szczelinach skał.

A. Kwaśne deszcze.

B. Wysokie parowanie.

C. Wahania temperatury powietrza około 0 °C.

D. Wysokie roczne amplitudy temperatury powietrza.

Zadanie 13. *(2 pkt)*

Na mapie zaznaczono obszary wybranych wybrzeży morskich.

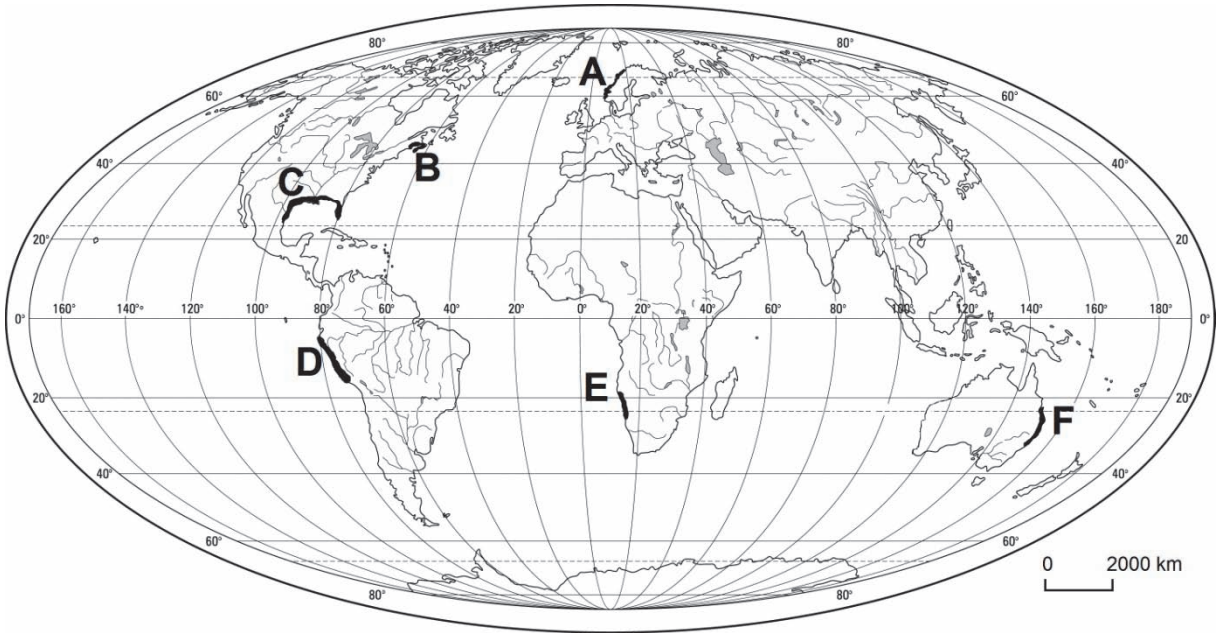

Wpisz do tabeli litery, którymi zaznaczono na mapie położenie opisanych wybrzeży.

Opis wybrzeża	**Położenie na mapie** (wpisz literę)
Wybrzeże poddawane jest wstrząsom sejsmicznym związanym z podsuwaniem się płyty oceanicznej pod kontynentalną.	
Wybrzeże zostało ukształtowane przez rzeki i jęzory lodowców.	
Wybrzeże o charakterze piaszczystej pustyni. Do niskich opadów na wybrzeżu przyczynia się przybrzeżny zimny prąd morski.	
Wybrzeże, na którym duże amplitudy pływów w zatoce morskiej stwarzają warunki do wykorzystywania ruchów wody do produkcji energii.	

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**11a)**	**11b)**	**12a)**	**12b)**	**13.**
	Maks. liczba pkt	**1**	**1**	**1**	**1**	**2**
	Uzyskana liczba pkt					

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 14. *(3 pkt)*

Na mapie przedstawiono zasolenie powierzchniowych wód oceanicznych.

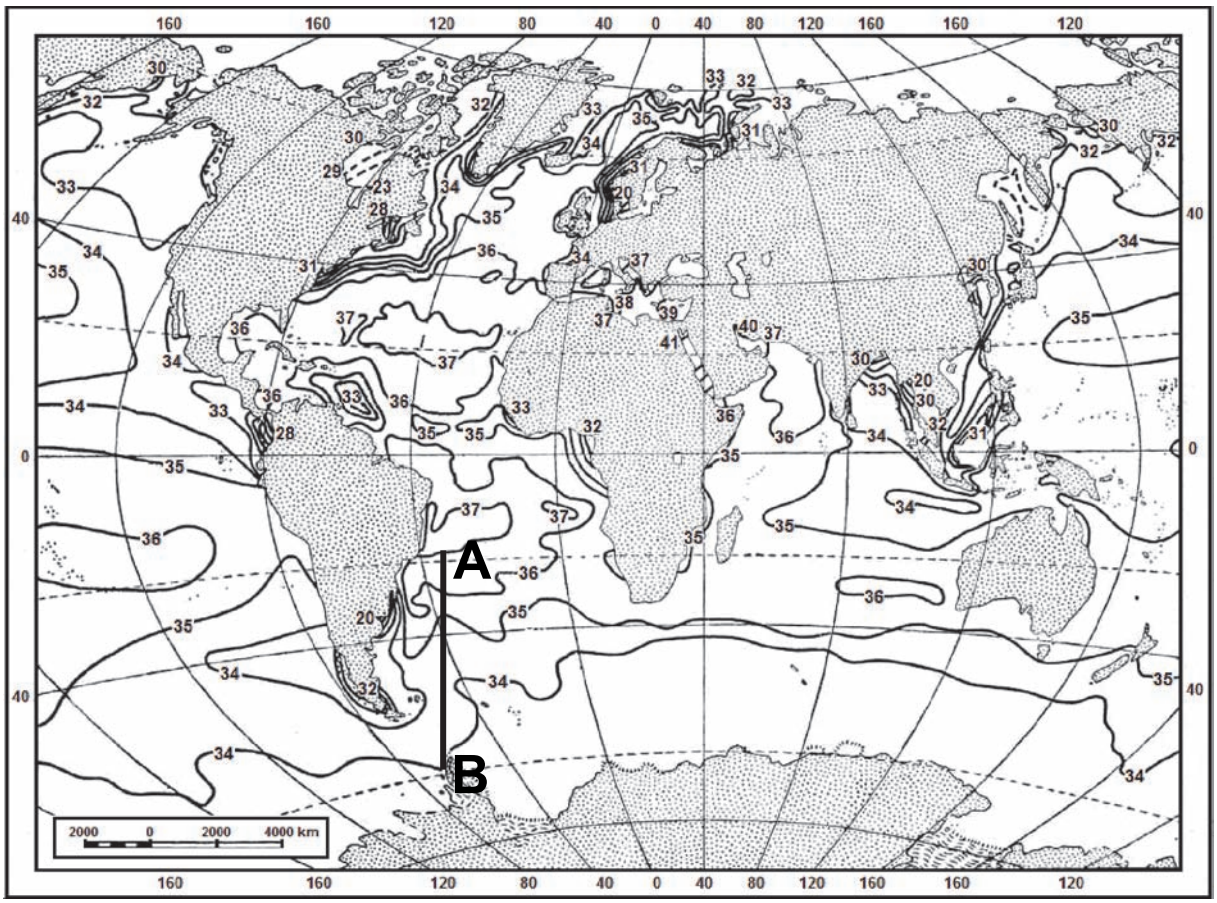

Na podstawie: www.msu.ru

a) Sformułuj prawidłowość opisującą zmiany zasolenia wody wzdłuż linii AB.

.....

.....

b) Podaj dwie przyczyny wartości zasolenia wód oceanicznych oblewających Antarktydę.

1. .....

2. .....

c) Podaj, w którym akwenie – Zatoce Perskiej czy Zatoce Gwinejskiej – jest większe zasolenie wody. Uzasadnij, podając dwa argumenty, dlaczego wody akwenu wskazanego przez Ciebie są bardziej zasolone.

Akwen .....

Argumenty:

1. .....

.....

2. .....

.....

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 15. *(1 pkt)*

Wśród poniższych wykresów zamieszczono trzy wykresy przedstawiające wielkość przepływów Nilu w miejscach oznaczonych na mapie numerami 1–3.

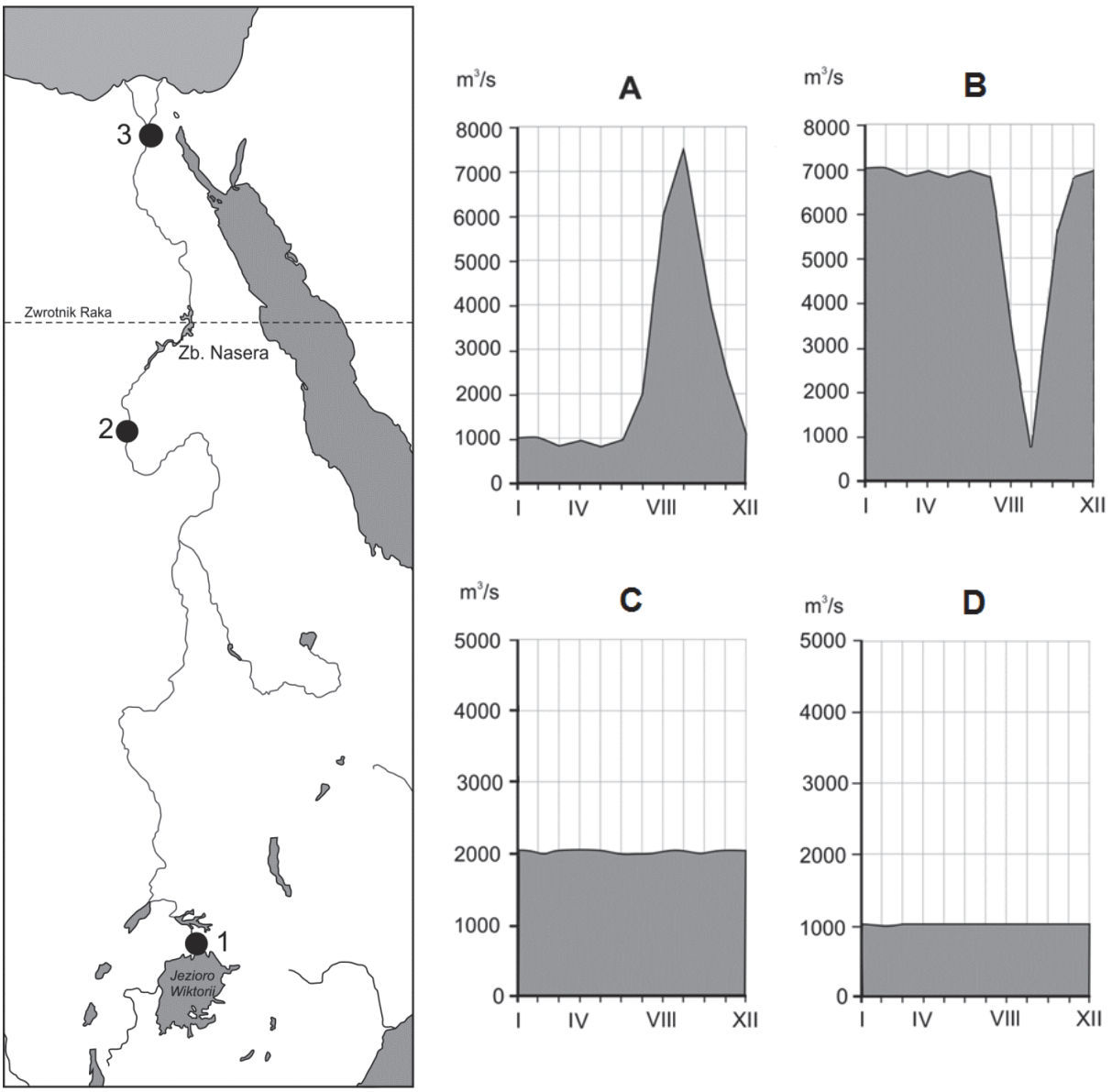

Na podstawie: M. Wilczyńska-Wołoszyn, *Geografia*, Warszawa 2004.

Podaj literę, którą oznaczono wykres przedstawiający wielkość przepływów Nilu w miejscu wskazanym na mapie numerem 2.

Wykres .....

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**14a)**	**14b)**	**14c)**	**15.**
	Maks. liczba pkt	**1**	**1**	**1**	**1**
	Uzyskana liczba pkt				

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 16. *(2 pkt)*

a) Zaznacz dwie formy rzeźby, które są skutkiem erozji wodnej.

A. kanion
B. delta
C. przełom
D. stalaktyt

b) Podaj dwa przykłady działań gospodarczych człowieka przyczyniających się do rozwoju erozji wodnej.

1. .....

.....

2. .....

.....

Zadanie 17. *(2 pkt)*

a) Wpisz w tabeli, obok każdego opisu bariery rozwoju osadnictwa, właściwą nazwę wybraną z podanych.

termiczna świetlna wodna grawitacyjna

Opis	**Bariera** (wpisz nazwę)
Występuje na skutek niskich wartości ciśnienia atmosferycznego oraz zmniejszonej ilości tlenu w powietrzu.	.....
Występuje wyłącznie w wysokich szerokościach geograficznych.	.....

b) Obok każdego z podanych obszarów wpisz po dwie główne przyrodnicze bariery rozwoju osadnictwa wybrane spośród podanych w poleceniu a).

Nowa Ziemia ....., ...

Andy ....., ...

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 18. *(2 pkt)*

Na mapie przedstawiono wartości salda migracji wewnętrznych na pobyt stały w 2012 roku według województw oraz płci migrantów.

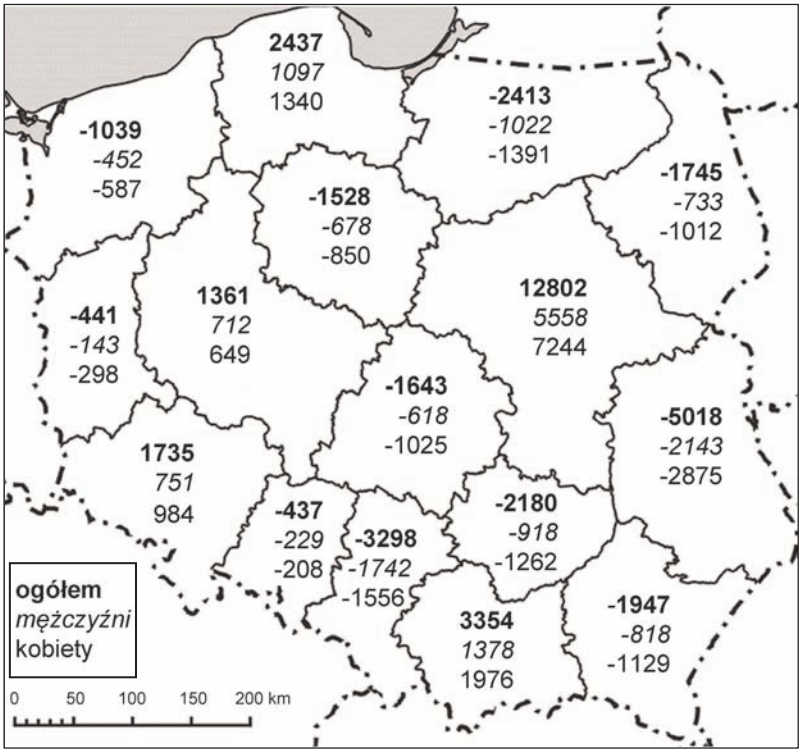

Na podstawie: *Rocznik Demograficzny 2013*, Warszawa 2013.

a) Sformułuj dwa wnioski odnoszące się do migracji wewnętrznych w Polsce według województw.

1. .....

.....

.....

2. .....

.....

.....

b) Przedstaw dwa skutki migracji wewnętrznych w województwie lubelskim dla sytuacji społeczno-gospodarczej tego województwa.

1. .....

.....

.....

2. .....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	16a)	16b)	17a)	17b)	18a)	18b)
	Maks. liczba pkt	1	1	1	1	1	1
	Uzyskana liczba pkt						

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 19. *(2 pkt)*

Na mapie literami A–C oznaczono trzy trasy podróży. Każda trasa prowadzi przez obszary, na których ludność używa języków urzędowych z rodziny języków indoeuropejskich.

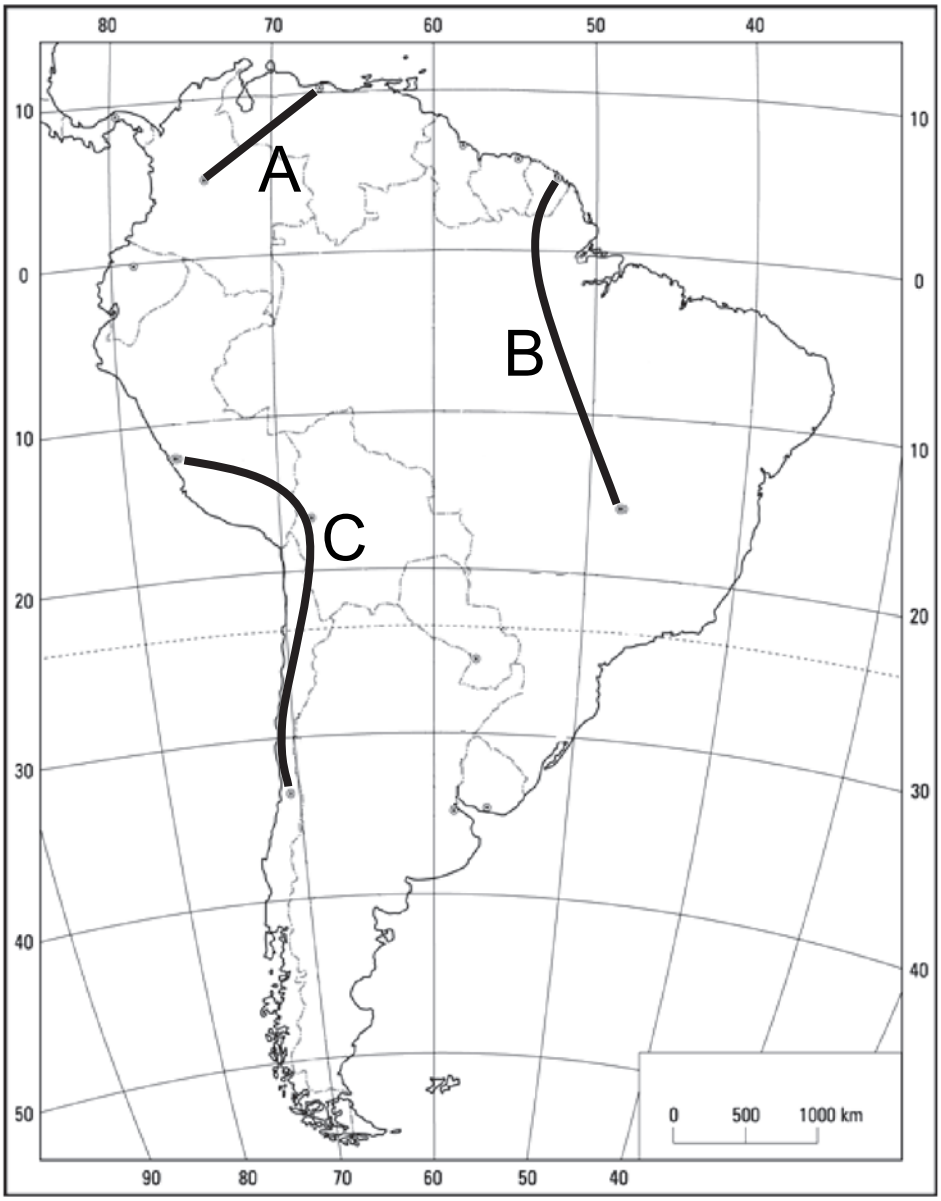

Wpisz do tabeli nazwy języków urzędowych (z rodziny języków indoeuropejskich) używanych na obszarach państw, przez które prowadzą zaznaczone na mapie trasy podróży.

Trasa podróży	Języki urzędowe z rodziny języków indoeuropejskich
A	• .....
B	• ..... • .....
C	• .....

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 20. *(2 pkt)*

Na mapie zaznaczono główne obszary występowania wybranych surowców energetycznych w Polsce.

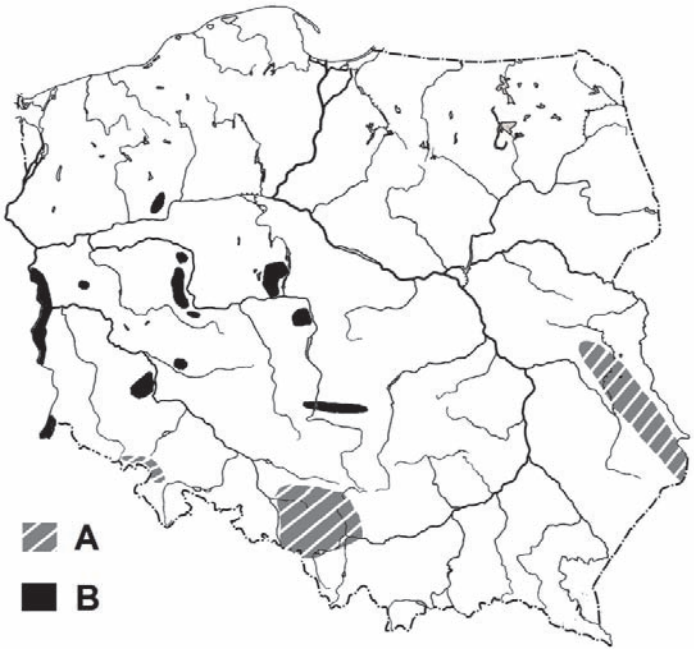

Na podstawie: *Atlas geograficzny Polski*, Warszawa 2007.

a) Podaj nazwę surowca energetycznego, którego główne obszary występowania na mapie oznaczono w legendzie literą A.

.....

b) Wymień dwa przykłady przeobrażeń środowiska przyrodniczego obszarów intensywnej eksploatacji surowca energetycznego, któremu odpowiada na mapie litera B.

1. .....

.....

2. .....

.....

Zadanie 21. *(1 pkt)*

Wymień dwa sposoby zmniejszania zużycia surowców naturalnych w gospodarce, stosowane we współczesnym świecie.

1. .....

.....

2. .....

.....

Wypełnia egzaminator	**Nr zadania**	**19.**	**20a)**	**20b)**	**21.**
	Maks. liczba pkt	**2**	**1**	**1**	**1**
	Uzyskana liczba pkt				

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 22. *(3 pkt)*

Na wykresach przedstawiono zmiany w wydobyciu wybranych surowców energetycznych na świecie w latach 2000–2010.

1

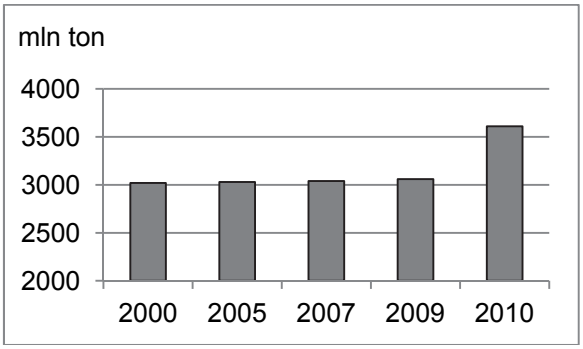

2

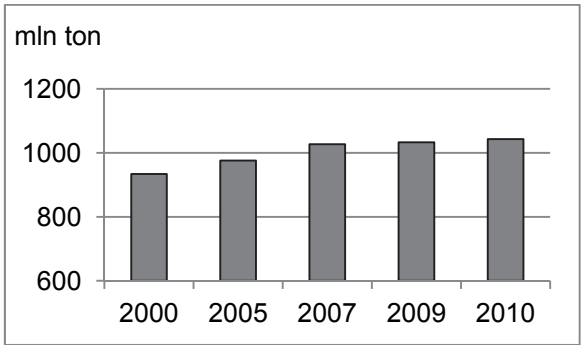

3

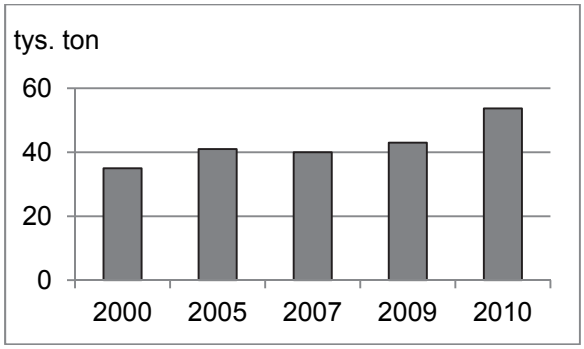

Na podstawie: J. Kądziołka, K. Kocimowski, E. Wołonciej, *Świat w liczbach 2013*, Warszawa 2013, *Rocznik Statystyczny RP 2012*, Warszawa 2012.

Każdemu z wymienionych w tabeli surowców energetycznych przyporządkuj właściwy opis oraz wykres przedstawiający zmiany w jego wydobyciu.

Nazwa surowca	**Opis** (wpisz literę)	**Wykres** (wpisz numer)
ropa naftowa		
rudy uranu		
węgiel brunatny		

A. Surowiec wykorzystywany w energetyce od drugiej połowy XX wieku. Miał zastosowanie także w przemyśle zbrojeniowym. Występuje w wielu rejonach świata, ale złoża są na ogół ubogie. Charakteryzuje się dużą wydajnością energetyczną.

B. Największe złoża znajdują się w Ameryce Południowej i Azji. W wielu krajach wysoko rozwiniętych zaprzestano jednak jego wydobycia, ale w krajach dynamicznie rozwijających przemysł zapotrzebowanie na ten surowiec stale rośnie.

C. Koszty pozyskiwania surowca są relatywnie niskie. Światowe wydobycie koncentruje się w Europie. Złoża ulegają stosunkowo szybkiemu wyczerpywaniu ze względu na małe zasoby surowca.

D. Początkowo wydobycie koncentrowało się w Ameryce Północnej i Południowej. Obecnie największe wydobycie przypada na kraje położone w Azji. Duży popyt na ten surowiec powoduje, że jego eksploatacja jest podejmowana nawet w bardzo trudnych warunkach przyrodniczych.

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 23. *(2 pkt)*

Na mapie zaznaczono i wskazano strzałkami wybrane państwa z grupy głównych producentów kawy w 2013 roku.

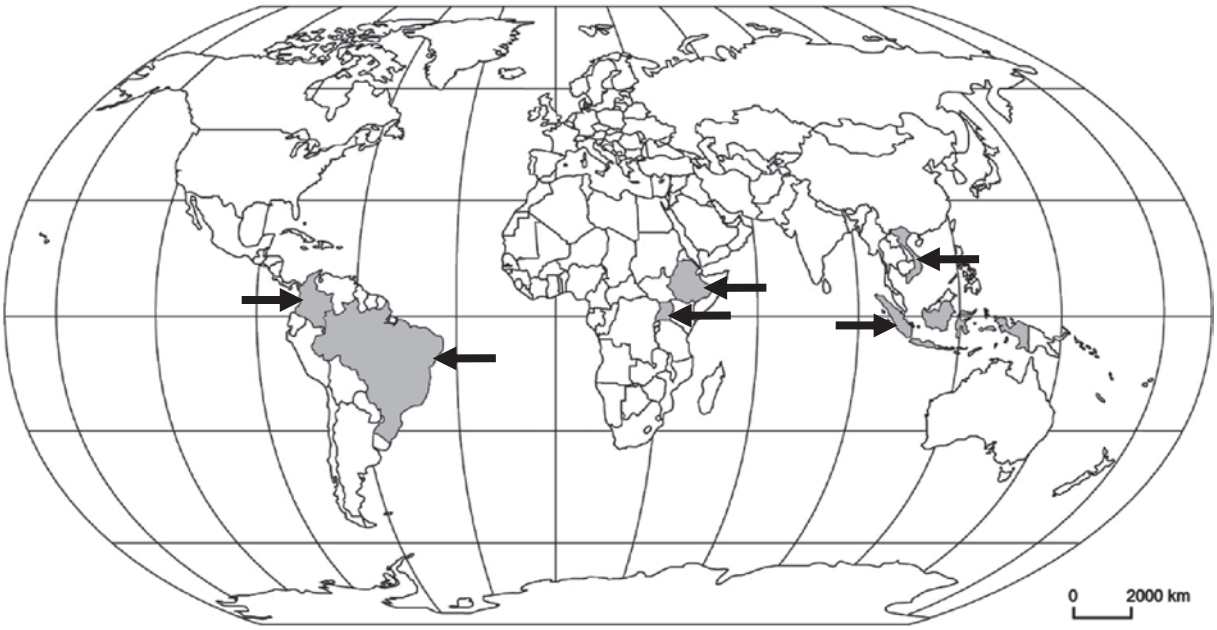

Na podstawie: www.ico.org

a) Na podstawie mapy wymień po jednym państwie Ameryki Południowej, Afryki i Azji z grupy głównych producentów kawy.

Ameryka Południowa .....

Afryka .....

Azja .....

b) Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Cechy klimatu, które są charakterystyczne dla zaznaczonych na mapie państw i sprzyjają uprawie kawy, to

A. niewielkie roczne amplitudy temperatury powietrza i wysokie sumy opadów rocznych.

B. gorące, suche lata, wilgotne zimy i małe dobowe wahania temperatury powietrza.

C. wysokie temperatury przez cały rok, skąpe opady w porze lata i obfite opady zimą.

D. duże roczne amplitudy temperatury powietrza i obfite opady przez cały rok.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	22.	23a)	23b)
	Maks. liczba pkt	3	1	1
	Uzyskana liczba pkt			

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 24. *(2 pkt)*

Niektóre cechy środowiska geograficznego Polski wpływają niekorzystnie na rozwój rolnictwa.

a) Uzasadnij, dlaczego w Polsce na uprawę ziemi niekorzystny wpływ wywiera niewielka grubość pokrywy śnieżnej.

.....

.....

b) Uzasadnij, podając dwa argumenty, dlaczego wysoki udział gospodarstw o powierzchni poniżej 5 ha w strukturze gospodarstw Polski jest jedną z barier rozwoju rolnictwa.

1. .....

.....

2. .....

.....

Zadanie 25. *(1 pkt)*

W tabeli zestawiono państwa o najwyższym pogłowiu w 2010 roku wybranych zwierząt gospodarskich.

.....		.....		.....	
Państwo	**Udział w świecie w %**	**Państwo**	**Udział w świecie w %**	**Państwo**	**Udział w świecie w %**
Chiny	49,3	Indie	14,7	Chiny	12,4
USA	6,7	Brazylia	14,7	Indie	6,8
Brazylia	4,0	USA	6,6	Australia	6,3
Wietnam	2,8	Chiny	5,9	Iran	5,0

Na podstawie: *Rocznik Statystyki Międzynarodowej 2012*, Warszawa 2012.

Uzupełnij tabelę nazwami zwierząt gospodarskich dobranymi spośród podanych.

bydło owce trzoda chlewna

Zadanie 26. *(2 pkt)*

Przedstaw zaletę i wadę przemysłowego chowu zwierząt gospodarskich.

Zaleta

.....

.....

.....

Wada

.....

.....

.....

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 27. *(2 pkt)*

W tabeli przedstawiono spożycie niektórych artykułów w wybranych państwach.

Kraj	Zboża	Ziemniaki	Warzywa i owoce	Mięso	Ryby
	w kilogramach na 1 mieszkańca				
	112	62	240	125	10
	167	35	300	53	25
	160	17	110	5	5
	114	25	160	44	60

Na podstawie: J. Kądziołka, K. Kocimowski, E. Wołonciej, *Świat w liczbach 2013*, Warszawa 2013.

Uzupełnij tabelę nazwami państw dobranymi spośród podanych.

Chiny Indie Japonia Stany Zjednoczone

Zadanie 28. *(1 pkt)*

Uzasadnij, podając dwa argumenty, dlaczego w krajach słabo rozwiniętych występują inne wartości spożycia mięsa na 1 mieszkańca niż w krajach wysoko rozwiniętych.

1. .....

.....

2. .....

.....

Zadanie 29. *(2 pkt)*

Każdej grupie państw przyporządkuj jedną charakterystyczną dla całej grupy cechę społeczną lub gospodarczą.

A. Indonezja, Turcja, Albania

B. Bułgaria, Ukraina, Łotwa

C. Norwegia, Holandia, Rosja

D. Hiszpania, Malta, Francja

1. Ujemny przyrost naturalny.
2. Liczebna przewaga wyznawców islamu nad wyznawcami innych religii.
3. Dominujący udział ludności odmiany mongoloidalnej.
4. Przynależność do Unii Europejskiej.
5. Duży eksport gazu ziemnego.

A. ..... B. ..... C. ..... D. .....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	24a)	24b)	25.	26.	27.	28.	29.
	Maks. liczba pkt	1	1	1	2	2	1	2
	Uzyskana liczba pkt							

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 30. *(2 pkt)*

Na wykresach przedstawiono użytkowanie gruntów w wybranych państwach świata w % ogólnej powierzchni.

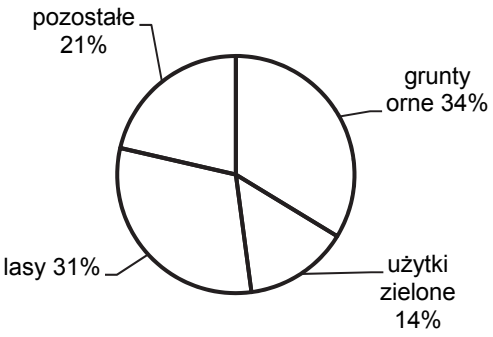

.....

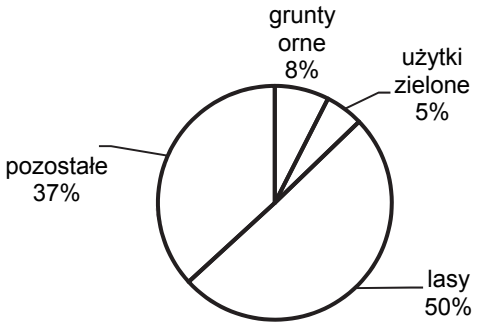

.....

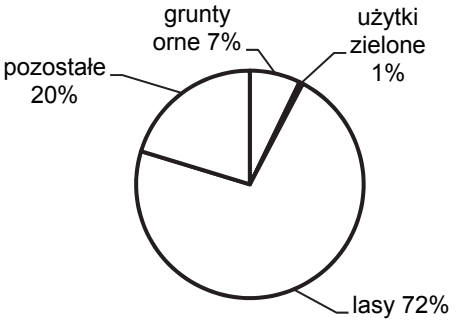

.....

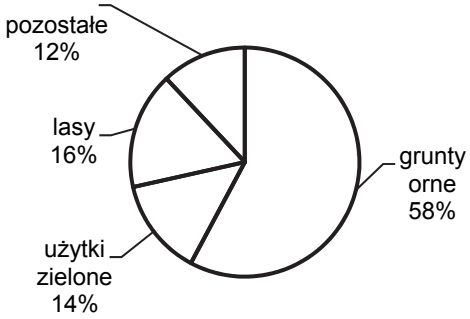

.....

Na podstawie: *Świat i Polska 2007. Encyklopedia*, Warszawa 2007.

Wpisz pod każdym z wykresów nazwę odpowiedniego państwa. Wybierz ją spośród podanych.

Finlandia Islandia Niemcy Rosja Ukraina

Zadanie 31. *(1 pkt)*

Uzasadnij, dlaczego na zachodnich wybrzeżach Ameryki Południowej występuje jedno z najzasobniejszych łowisk Oceanu Spokojnego.

.....

.....

.....

.....

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

Zadanie 32. *(2 pkt)*

Jednym ze skutków przełowienia łowisk morskich jest spadek populacji odławianych ryb.

Podaj dwa inne negatywne skutki przełowienia łowisk morskich.

1. .....

.....

2. .....

.....

Zadanie 33. *(2 pkt)*

Wyjaśnij, dlaczego wraz z rozwojem gospodarczym zmniejsza się zapotrzebowanie na przewóz towarów transportem kolejowym, a wzrasta zapotrzebowanie na usługi łączności.

Transport kolejowy

.....

.....

.....

.....

Usługi łączności

.....

.....

.....

.....

Zadanie 34. *(1 pkt)*

W ostatnich latach Polska Akcja Humanitarna organizowała pomoc dla mieszkańców m.in. Sudanu i Japonii. Poniżej, obok nazw tych krajów, wskazano rok, w którym pomoc ta była udzielona.

Podaj główne wydarzenie, które stało się przyczyną udzielenia pomocy przez Polską Akcję Humanitarną mieszkańcom w każdym z wymienionych państw.

Japonia (2011 r.)

.....

.....

Sudan (2011/2012 r.)

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	30.	31.	32.	33.	34.
	Maks. liczba pkt	2	1	2	2	1
	Uzyskana liczba pkt					

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl

BRUDNOPIS

Arkusze do pobrania: Arkuszmaturalny.pl
Książki do matury: Sklepmaturalny.pl